

DUITS LITERATUUR GESCHIEDENIS

OLV LYCEUM 2009/2010

500 - 1500

NIET IN SAMENVATTING VAN
SMIT, MAAR TOCH EVEN KORT

MIDDELEEUWEN

- **Vroege middeleeuwen is nauwelijks te lezen;**
  - Geschreven door nonnen
- **Hoge middeleeuwen komen de ridderromans;**
- **Late middeleeuwen gaat het meer om burgerij**

1500 - 1700

GAAT OM HET LEVEN **NU**
OP AARDE

1. DIE RENAISSANCE

- **Kenmerk:** De mens staat centraal, het wereldse leven en je eigen mening geven.
- **Ontwikkeling in de Duitse taal:** Sprachgesellschaften

2. DAS BAROCK

- **Kenmerk:** Momento Mori (=gedenk te sterven) en anderzijds Carpe Diem (=pluk de dag). En overdreven uitdrukkingen (=Pettrakismen).
- **Vorm van een gedicht:** Sonnet met eindrijm.

EEN NEGATIEVE (MOMENTE MORI) EN POSITIEVE (CARPE DIEM) STROMING)

1700 - 1785

DIE AUFKLÄRUNG

- **Kenmerk:** Licht geven → verlichting.
  - Publiek te laten ‘bewegen’, zelf onderzoeken;
  - Kritisch laten zijn en zo ook te handelen.
  - Menselijk inzicht, geen invloed van bijv. de kerk

- **Gevaarlijk** in de tijd van de machtige kerk, absolute vorsten en hun geheime politie.
  - Ook geloven ze in de kracht van “Verstand”. Daarom tonen ze veel begrip voor andere opvattingen.

RATIO!!!

1770 - 1785

DER STURM UND DRANG

□ Kenmerk:

- Het vrije gevoel;
- Individualiteit;
- Opstand tegen verdragen;
- Opstand tegen standenmaatschappij;

**GEEN RATIO!!! MAAR
DRIFTEN VAN DE MENS
EN NATUUR**

□ Vorm:

- Gedicht: ritmisch, niet metrisch, vrije vorm
  - Drama: zonder eenheid van ruimte/plaats/tijd.
- De eerste neuhochdeutsche Briefroman ontstaat

1786 - 1830

EVENWICHT TUSSEN 'AUFKLÄRUNG' EN
'STURM UND DRANG' = EVENWICHT
TUSSEN 'VERSTAND' EN 'GEVOEL'

DIE KLASSIK

- **Kenmerk:** Komt nu een evenwicht tussen de vorige roerige stromingen. Na voorbeeld van Romeinse en Griekse oudheid wordt gezocht naar verheven kunst.
  - Vorm en Inhoud moeten voorbeeldig zijn;
  - Boven het alledaagse verheven zijn → soms zelfs daarvoor lijden;
  - Koningsdrama's en opoffering.

Die Klassik gaat verder op de volgende pagina ...

1786 - 1830

DIE KLASSIK

□ **Vorm:**

- Verheven figuren (bijv. prinsen en koningen)
- Zij komen tot verheven inzichten (bijv. offerdood)
- Streng gevormde tragedies (eenheid tijd/plaats/handeling).
- Verheven taal,
- Blankvers als streng metrum.
- Romeinse en (vooral) Griekse oudheid als voorbeeld

1800 - 1830

VERLANGEN EN FANTASIE, SEHNSUCHT

DIE ROMANTIK

- **Kenmerk:** hierbij gaat het om het grenzenloze:
  - Vrije fantasie;
  - Sprookjes en liederen: grenzen van ruimte en tijd worden overschreden;
  - Gevoel en natuurlijkheid
  - Die beseelte Natur: bomen, dieren, natuur hebben macht over de mens.

- **Terugblik:** Aufklärung (verstand), Klassik (voorbeeldfunctie), Sturm und Drang (rebellie) en Romantik (gevoel en natuurlijkheid).

1830 – 1900

DER REALISMUS

□ Deze vorm kent de volgende stromingen:

□ Das Junge Deutschland (1830 – 1848) **1830**

□ Das Biedermeier (1830 – 1848)

□ Das poetische Realismus (1848 – 1880) **1848**

□ Der Naturalisme (1880 – 1990) **1880**

1830 – 1848

DAS JUNGE DEUTSCHLAND

□ Kenmerk:

- Literair weinig werk;
- Das Lied der Deutschen – Heinrich Hoffmann
- Werd van een gedicht een lied → Duits volksslied;

DAS BIEDERMEIER

□ Kenmerk:

- Gedichten vertellingen over brave burgers;
- Geen uitspattingen van de Romantiek.

1848 – 1880

WERKELIJKHEID KLEIN BEETJE MOOEIER
MAKEN, POETISCHE = MAKEN

DER POETISCHE REALISMUS

□ Kenmerk:

- Verwerken menselijke ervaringen;
- Weergave werkelijkheid vanaf een bepaald perspectief;
- Maatschappelijke problemen worden besproken;
- Altijd verpakt in streek- of huwelijksromans;
- Duitstalig gebied gesitueerd (stad/dorp/streek) → realistisch;

□ Vorm:

- Raamvertellingen;
- Novelle: één enkele, plotseling optredende gebeurtenis;

1880 – 1900

RADICAAL
REALISTISCH

DER NATURALISMUS

□ Kenmerk:

- Extreem realistisch (zoals men de realiteit toen zag);
- Mens is vastgelegd door milieu en erfelijkheid;
- Wetenschappelijk;
- Realiteit kon ontstane problemen aankaarten;
- Vooral in toneelstukken,
  - uitgebuite arbeiders tegenover uitbuitende fabriekbezitters

ROND 1900

OOK WEL
NEOROMANTIEK

DE TIJD ROND 1900

- **Tegen naturalisme:** niet buitenkant, maar binnenkant.
- Romantiek komt weer terug
- **Schrijvers uit deze periode:**
  - Arthur Schnitzler;
  - Thomas Mann;
  - Franz Kafka;
- Ook uitdrukking (expressionisme)

*Informatie over deze schrijvers volgt later in de PowerPoint ...

1918 - 1933

OBJECTIEVE WERKELIJKHEID

DIE NEUE SACHLICHKEIT

- **Kenmerk:**
  - Ontgoocheld door de eerste wereldoorlog;
  - Afzetten van idealen;
  - Alleen werkelijkheid beschrijven;
  - Vorm: Nuchter
- **Schrijvers uit deze periode:**
  - Erich Maria Remarque;
  - Bertolt Brecht;

*Informatie over deze schrijvers volgt later in de PowerPoint ...

1933 - 1960

1933 – 1945 NAZIDIKTATUR

1945 – 1960 BEWÄLTIGUNGSLITERATUR

□ Kenmerk:

▣ Direkt verwerken:

- Literatuur waarin Woll zichtbaar voorkomt.

▣ Indirekt verwerken:

- Literatuur waarin thema's (schuld, menselijkheid), die Woll een belangrijke rol speelden.

1960 - HEDEN

1960 – 1980 KOUDE OORLOG

- **De tijd van de koude oorlog:**
  - ▣ **West:** Maatschappijkritische literatuur;
  - ▣ **Oost:** DDR literatuur (communisme ophemelen);

1980 – HEDEN, KRITISCHE LITERATUUR

- **De stijl is kritisch:**
  - ▣ Schrijvers van buitenlands komaf krijgen bescheiden rol;
- **Der Vorleser → schuldvraagstuk:** hoofdpersoon niet alleen dader, maar ook slachtoffer (van haar analfabetisme).

DIT ZIE JE NU VAKER IN DUITSE LITERATUUR

SCHRIJVERS

ARTHUR SCHNITZLER

- **Scherpe tekenaar van zijn tijd (uit Oostenrijk):**
  - ▣ Mensen leven schijn fatsoenlijk, maar eigenlijk leugenachtig leven;
  - ▣ Schijn van cultuur ophouden, maar niet weten waarover ze praten.

THOMAS MANN

- **Grote schrijver van Romans en Novellen**
  - ▣ Tweeledigheid van kunst en leven;
  - ▣ Kunstenaar leeft in eigen wereld, maar wil erbij horen;
  - ▣ Zuidelijke type (donker haar, zuidelijke naam): kunstenaar;
  - ▣ Germaanse type (blonde haren, noordelijke naam): burger;

SCHRIJVERS

FRANZ KAFKA

- **Schreef surrealistische verhalen (uit Tsjechië)**
  - ▣ Deze verhalen kunnen eigenlijk niet;
  - ▣ Die Verwandlung: Man wordt wakker en is een kever;
  - ▣ In der Strafkolonie: officier gaat zelf in executie machine;

ERICH MARIA REMARQUE

- **Schreef Im Westen nichts Neues**
  - ▣ Bekendste anti-oorlogsroman van de 20^e eeuw;
  - ▣ Verboden door de Nazis

SCHRIJVERS

BERTOLT BRECHT

- **Meest succesvolle Duitse toneelschrijver**
  - Leven van een kleine man (arbeider, arme boer enz.);
  - Goed wil zijn, maar slecht moet zijn om te overleven;
  - Zijn werk speelde zich in het midden van het publiek af;
    - Om zo aan te geven dat het om de toeschouwers ging;
  - Gebruikte theater om zijn mening te geven;
  - Men moest de levensomstandigheden verbeteren;
  - Epische of vertellende theater → minder geïnteresseerd/meer nadenken;